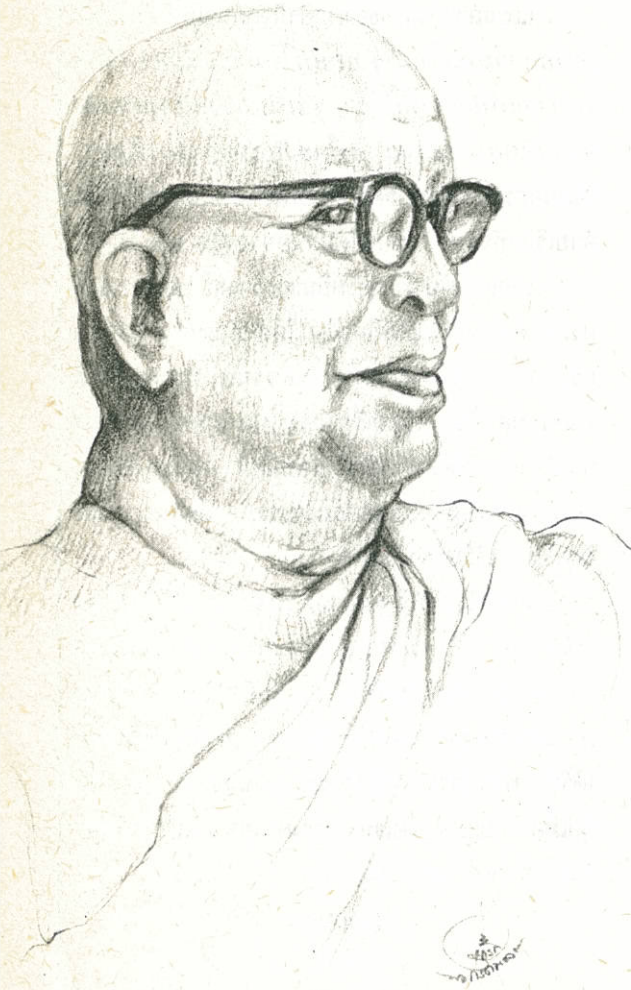

สังสาร

จาก

สวนโมกข์

พระธรรมโกศาจารย์

ศึกษาวิจารณ์

การศึกษา คือสิ่งที่นำชีวิตของแต่ละคน จึงเป็นเหมือนสิ่งสร้างโลกไปในตัว. แต่ก็มีมนุษย์นั่นเอง เป็นผู้จัดการศึกษาให้แก่ตนเอง หรือรวมหัวกันจนตัวเอง เข้าในบทที่ว่า ตนเป็นที่พึ่งแก่ตนเอง มันจะไปกันทางไหน เป็นสิ่งที่ควรพิจารณาและวิจารณ์ดูเป็นอย่างยิ่ง.

สิ่งแรกที่สะดุดใจ ก็คือข้อที่มีกันแต่ การศึกษา ชนิดที่ให้แต่ความฉลาด ไม่มีสิ่งที่ควบคุมความฉลาด เอาเสียเลยก็ว่าได้. มีความฉลาดทางสติปัญญา วิชาชีพ เทคโนโลยี และอะไรอื่นทุกอย่าง ที่ส่งเสริมการได้มา ซึ่งทรัพย์และอำนาจ อันเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จ ตามที่กิเลสต้องการตามความอำนวยของเสรีภาพแห่ง ความเห็นแก่ตัว. มีผลทำให้เกิดดินแดนต่ำในการประกอบ กิจทางการเศรษฐกิจ การเมือง การสังคม การสหกรณ์ มีผลทำให้เกิดสงครามร้อนเย็น ทั่วทุกห้วงแห่งในโลก. ความเสียหายทางนิเวศวิทยา การรักษาทรัพยากรของ ธรรมชาติ การทำลายสิ่งอันเป็นสาธารณประโยชน์ กระทั่งการคอรัปชั่น เต็มบ้านเมือง หรือเต็มโลก มีสิ่งที่ไม่ควรจะมีขึ้นมา เช่นยาเสพติดและโรคใหม่ๆ ที่กำลัง เป็นปัญหา. เรือนจำ สถานันตารวจ ศาล โรงพยาบาล โรคประสาท และโรคจิต ไม่ลดลง, มีแต่เพิ่มเกินกว่า ส่วนแห่งการเพิ่มของพลเมือง. เรื่องทางวัตถุเจริญจน เพื่ออย่างที่กำลังเป็นปัญหาอยู่. ซึ่งเป็นเหตุให้ต้องหา ทางเอาเปรียบ หรือแก้ไขความเสียเปรียบ ก็ตาม. อยู่ ทั่วโลก.

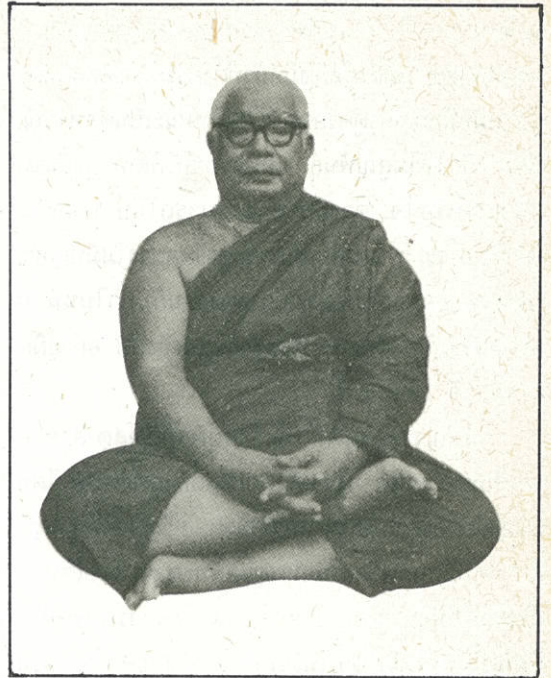
การศึกษา ยังไม่สามารถกำจัดสัญชาตญาณ อย่างสัตว์ แถมจะส่งเสริมโดยไม่รู้ตัว. ไม่สามารถใช้ สันติวิธีในการแก้ปัญหา. ยังต้องใช้กำลังเหมือนสัตว์ ที่ไม่มีโอกาสที่จะใช้สมอง. มีลักษณะนอนขวางทางแห่ง สันติภาพ และความก้าวหน้าทางวิญญาณจึงมีความ ก้าวหน้าแต่ทางวัตถุ ทางกาย จนโลกเต็มไปด้วยสัตว์

เศรษฐกิจ สัตว์การเมือง สัตว์สังคม ไม่มีสัตว์แห่งอารยธรรม หรืออารยชน. ความฉลาดนั้น ๆ ตกเป็นทาสของประโยชน์ทางวัตถุ ซึ่งย่อมนำไปสู่การขัดแย้งช่วงชิง และนำไปสู่สงครามในที่สุด. สงครามจึงเกิดขึ้นในลักษณะที่ไม่ควรจะมี โดยไม่คำนึงถึงศีลธรรมหรือความหมายแห่งศาสนา ที่ถืออยู่ร่วมกันทั้งสองฝ่ายแห่งคู่สงคราม.

ข้อนี้ ทำให้สัตว์แห่งโลกยุคใหม่ มีลักษณะร้ายกาจ และมีอันตราย ยิ่งกว่าสัตว์โลกยุคดึกดำบรรพ์อย่างที่จะเปรียบเทียบไม่ได้. คนป่ายุคใหม่ มีแต่ที่จะหัวเราะเยาะสัตว์ผู้เจริญแล้วแห่งยุคนี้ หลลายร้อยหลายพันอย่างในข้อที่ว่ายิ่งเจริญยิ่งยุ่งยิ่งไร้สันติภาพ จนมีกันแต่วิกฤตกาลถาวร. ยังมีไฟฟ้าใช้ จิตใจยังมีดมน ยังมีน้ำแข็งกิน จิตใจยิ่งร้อนร่นกว่าแต่ก่อน. ยังมีคมนาคมสะดวก ยิ่งเต็มไปด้วยการจับปล้นจับยึด และอุบัติเหตุ.

เรามีกันแต่การศึกษาที่ส่งเสริมความเห็นแก่ตัว โดยไม่รู้สีก. เพราะมันเป็นการศึกษาที่จัดโดยผู้เห็นแก่ตัว. นั่นก็เป็นเพราะมีแต่การศึกษาที่ทำให้ฉลาด โดยไม่มีส่วนที่ควบคุมความฉลาด ดังที่กล่าวแล้วข้างต้น. ซึ่งจัดกันจนลืมการควบคุมความเห็นแก่ตัว. ข้อนี้ทำให้กล่าวได้ว่า ความเห็นแก่ตัว เป็นผู้จัดการศึกษา. จัดไป ๆ ก็มีความเห็นแก่ตัวมากขึ้น จนคิดรวมพวกแล้วแย่งกันครองโลก. ความเห็นแก่ตัว ทำให้ระบอบประชาธิปไตย กลายเป็นระบอบอันตราย คือมีเสรีภาพในการที่จะใช้ความเห็นแก่ตัวเพื่อประโยชน์ของตนเอง. ที่เห็นได้ง่าย ๆ เช่นเมื่อประชาชนเห็นแก่ตัว เขาก็เลือกได้ผู้แทนที่เห็นแก่ตัว ไปประกอบกันเป็นสภาแห่งผู้เห็นแก่ตัว. สภาเช่นนี้ ก็ตั้งได้แต่รัฐบาลของผู้เห็นแก่ตัว; แล้วอะไรจะเกิดขึ้น ขอให้ลองคิดดูเอง.

ความเห็นแก่ตัว เป็นภัยแก่ระบอบประชาธิปไตย ที่มีอยู่แล้ว. ทำให้อ่อนแอจนเงินเงินผู้ร่อนล้มลงไม่ทันรู้ หรือเต็มไปด้วยปัญหาขัดแย้ง หรือพรรคฝ่ายค้านที่ทำไปด้วยความเห็นแก่ตัวอย่างหลับลูบลั่ว. เพราะระบอบประชาธิปไตย มันไม่ใช่ระบอบสำหรับผู้ยังเห็น

แก่ตัว. แต่มันเป็นระบบสำหรับผู้มีการศึกษาเจริญแล้วพอสมควร ที่จะไม่เห็นแก่ตัว. เคารบอบประชาธิปไตยมายืนให้แก่สังคมที่มีการศึกษาไม่เจริญพอ ก็เท่ากับเอาอาวุธมาให้ใช้เชือดคอตนเอง. หรือถ้าจะมองไปในแง่ที่ว่า เพื่อให้เขาก้าวหน้า แต่ก็ไม่มีใคร ในหมู่ผู้เห็นแก่ตัว จะจัดการให้มีผลเช่นนั้นได้. นอกจากการบริหารจัดการศึกษาระดับที่ควบคุมความฉลาดที่นำไปสู่ความเห็นแก่ตัว. หรือทำให้มีความฉลาดที่แท้จริง ก็คือฉลาดอย่างไม่เห็นแก่ตัวอีกนั่นเอง.

สรุปความว่า การศึกษาที่ไม่มีการควบคุมความฉลาดนั้นเป็นภัยแก่ระบอบประชาธิปไตย. หรืออีกทางหนึ่ง ก็คือทำให้ระบอบประชาธิปไตยนั้นแหละ กลายเป็นพิษภัยขึ้นมา โดยไม่รู้สีกตัว. นำสงสารระบอบประชาธิปไตยที่งอกงามขึ้นมาในโลกไม่ได้ ก็เพราะการศึกษาที่ไม่มีผลในทางจำกัดความเห็นแก่ตัว.

เรามี การศึกษาที่เรียนอย่างเดียวกันทั้งชายและหญิง. การทำเช่นนี้ ผิดหลักธรรมชาติ และเป็นอันตรายต่อการพัฒนามนุษย์. พุดอย่างอุปมาดีกว่า ทำให้โลกมีแต่กะเทย. ไม่มีหญิงไม่มีชาย. ไม่มีพ่อไม่มีแม่.

จงพิจารณาดูที่ร่างกายที่พระเจ้าหรือธรรมชาติสร้างมา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้หญิงมีหน้าที่ตั้งครรภ์และคลอดบุตร ผู้ชายมีหน้าที่เลี้ยงดูครอบครัวในลักษณะเป็นคู่สัหกรณ. มีผล ทำให้ไม่สูญพันธุ์ และมีพันธุ์ที่พัฒนาสูงขึ้นไป อย่างน่าพอใจ. ต่างฝ่ายต่างสามารถไม่บกพร่องในหน้าที่ของตน ๆ มนุษย์ก็มีภาวะสูงขึ้นอย่างไม่มีปัญหา. โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการแย่งงานกันทำในหน้าที่อย่างเดียวกัน. ต้องสอปลั้แข่งขันแย่งชิงกัน อย่างผิดธรรมชาติ ไม่น่าจะมี.

ผู้หญิง ต้องมีหน้าที่สร้างบุตรที่ดีที่สุด สำหรับจะเป็นพลโลกที่ดี. ผู้ช่วยรับภาระเลี้ยงดูทั้งหมด โดยผู้หญิงไม่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน. หรือถ้าจะมีงานทำ ก็ทำได้ที่บ้าน พร้อมกับการดูแลอบรมลูก โดยเห็นว่าเป็นงานที่มีเกียรติอย่างยิ่ง ใน การสร้างมนุษย์ที่ดี. บัดนี้เด็ก ๆ โตขึ้นโดยไม่รู้จักทิศทาง และความพร้อมที่จะเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เพราะถูกสร้างพื้นฐานขึ้นมาโดยคนใช้ หรือผู้ที่ไม่มีความรู้และความรักอันแท้จริง. โตขึ้นอย่างเครื่องจักร ไม่มีพื้นฐานแห่งศีลธรรมและวัฒนธรรมที่ดี. ผู้หญิงควรได้รับการศึกษาขั้นเลิศ สำหรับจะเป็นแม่ชั้นเลิศ. และไม่ควรน้อยเนื้อต่ำใจว่าเป็นงานอันไร้เกียรติ เพราะหลงบูชาลัทธิสิทธิมนุษยชน ชนิดหลับลัทธิตา ในข้อที่ว่า มนุษย์เกิดมาทำไมกันแน่.

เมื่อหญิงและชายทำหน้าที่อย่างเดียวกัน โลกนี้ก็ไม่มีชายมีหญิง ไม่มีพ่อแม่ที่ถูกต้องตามความหมาย. นั่นก็คือมีแต่กะเทย ที่หลัตาต่อหน้าที่ของตน ๆ. ขอให้มิระเบียนวัฒนธรรมและการศึกษา ที่สร้างความเป็นหญิงและความเป็นชายอย่างสมบูรณ์ ชายมีสมรรถนะสูงสุดอย่างชายหญิงมีสมรรถนะสูงสุดอย่างหญิง รวมกันเข้าเป็นคน ๆ เดียวกัน ทำหน้าที่ของมนุษย์ สมตามความหมายของคำคำนี้. มนุษย์คือสัตว์มีใจสูงอยู่เหนือปัญหา และการสร้างปัญหา หรือการขุดหลุมฝังตัวเอง.

ยุคนี้ เรามีการศึกษาที่แยกตัวออกจากศาสนา เพราะเห็นศาสนาเป็นเครื่องถ่วงความเจริญทางวัตถุ ในยุคที่บูชาวัตถุ การศึกษาจึงไม่มีการพันเกี่ยวกันกับ

ศาสนาอีกต่อไป. ชาวตะวันตกเขาทำก่อน เราตามกันเขา โดยขาดความรู้จักตัวเอง และสิ่งที่เรียกว่าศาสนา อย่างเพียงพอ. ถือเสียว่าใครอยากรู้ศาสนา ก็หาเรียนเอาเอง ซึ่งมันเป็นได้ยาก และไม่มามีฐานอันเพียงพอ. ข้อนี้ทำให้ยุวชน ไม่มีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจอย่างแน่นแฟ้น เป็นพื้นฐานที่มั่นคง และทำให้ไม่มีการสัมพันธ์กับวัฒนธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องมีศาสนาเป็นแกนใน. หรือมีฉะนั้น เราก็ต้องมีวัฒนธรรมในรูปแบบอื่น ซึ่งไม่อาจใช้เป็นที่พักได้เลย. เราอยากจะตั้งศาสนามาให้สัมพันธ์กันกับการศึกษา ชนิดที่เรียกว่าพันเกี่ยวกันไป จะปลอดภัยกว่า.

เรามีแต่การศึกษาสำเร็จรูป ที่อัดเข้าไปจากภายนอก ภายใต้อิทธิพลของเหตุปัจจัยภายนอก ซึ่งมีวัตถุเป็นหลัก. พุทธศาสนา มีการศึกษาที่สะท้อนออกมาจากของจริงในภายใน. เพราะมีจิตเป็นหลัก โดยมีการดูตัวเอง ด้วยตนเองในภายใน. ครั้นดูตัวเองแล้ว ก็เห็นตัวเอง แล้วก็รู้จักตัวเองว่าคืออะไร มีปัญหาอย่างไร มีเหตุปัจจัยอย่างไร จึงมีความรู้ที่จะจัดการกับตัวเอง อย่างถูกต้องและสมบูรณ์.

อีกทางหนึ่ง เราให้เรียนเรื่องภายนอกมากเกินไป. เด็ก ๆ ถูกบังคับให้ศึกษาและท่องจำข้อมูลต่างทั่วโลก โดยที่ไม่รู้ว่าบิดามารดาคืออะไร มีบุญคุณอย่างไร ลูก ๆ มีหน้าที่อย่างไรต่อบิดามารดา. ข้อนี้ เป็นเอามาก ถึงกับว่า เรียนจบมีปริญญายาวเป็นหางแล้ว ก็ยังตอบไม่ได้ว่าบิดามารดา มีพระคุณอย่างไรอยู่นั่นเอง. แถมไม่อยากจะรู้เสียอีกด้วย. ควรจัดให้เด็ก ๆ ได้ตั้งต้นศึกษาเรื่องในตัว ในครอบครัวในประเทศ ไม่น้อยกว่าเรื่องนอกตัว. ให้รู้เรื่องจิต และกิเลสกันเสียตั้งแต่ยังเด็ก เป็นพื้นฐานแห่งความรู้ภายนอก สามารถเผชิญกับปัญหาภายนอกได้อย่างเพียงพอ.

การศึกษาที่มีแต่ทางทฤษฎีหรือเรื่องพูดใน ห้องเรียน ที่ไม่มีการฝึกฝนอบรม ที่มีมีการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจอย่างเพียงพอ. ไม่มีการสร้างเด็กให้เป็นบุตรที่ดีของบิดามารดา ศิษย์ที่ดีของครูบาอาจารย์ เพื่อนที่ดีของเพื่อน สำหรับจะเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ และ

สาวกที่ดีของศาสนา. เด็กจบมัธยมบริบูรณ์หลายโรงเรียนรวมกันเริ่มการศึกษาที่สูงขึ้นไป มีพิธีรับน้องใหม่อย่างป่าเถื่อน จนตายไปคนหนึ่ง. นี่แสดงผลของการศึกษาที่กำลังมีอยู่ได้ดี.

เราต้องมีตัวการปฏิบัตินั้นและเป็นตัวการศึกษา เช่นเดียวกับในพุทธศาสนา มีตัวการปฏิบัติศีล-สมาธิ-ปัญญา เป็นตัวการศึกษา. มีตัวการปฏิบัติ เป็นตัวการศึกษา จึงจะมีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจ แล้วออกมาทางกายและวาจา. เรามีแต่การศึกษาที่จดลงสมุดมากเกินไป กว่าที่จะมีอยู่ที่เนื้อที่ตัวของเด็ก เราจึงไม่อาจสร้างบุตรที่ดีของบิดามารดา ศิษย์ที่ดีของครู บาดอาจารย์ เพื่อนที่ดีของเพื่อน ซึ่งไม่มีทางที่จะมีผลเมืองที่ดีของชาติ และสาวกที่ดีของศาสนา อันเป็นความมั่นคงของชาติไทย อันเป็นป้อมปราการแห่งพุทธศาสนา.

การศึกษาที่ไม่ควรขยายแต่มีการปรับปรุง คือการศึกษาชนิดที่กำลังมีอยู่. การศึกษาที่ให้แต่ความฉลาด ไม่มีการควบคุมความฉลาด มีแต่เพิ่มความเห็นแก่ตัว ไม่มีผล เป็นการลดจำนวนคุก โรงพักตำรวจ ศาล โรงพยาบาลโรคประสาท โรงพยาบาลโรคจิต เหล่านี้

ไม่ควรขยาย ไม่ต้องขยาย. หากแต่ต้องปรับปรุงให้มีผลตรงกันข้าม และเป็นที่น่าพอใจ คือทำให้คนมีจิตใจสูง สมกับความหมายของคำว่า มนุษย์. ไม่สร้างปัญหาให้แก่ตัวเองและสังคม. การขยายที่เพิ่มแต่ปริมาณ ส่วนคุณภาพลดลงนั้นไม่เป็นการขยาย แต่เป็นการยุบตัวเองเสียมากกว่า. ทุกคนชอบคำว่าขยาย โดยไม่คำนึงถึงการขยายที่มีผลเป็นไปในทางร้ายซ่อนอยู่โดยไม่รู้สึกตัว.

ในที่สุด ก็พอจะสรุปความได้ว่า การศึกษาของเราอยู่ในฐานะที่ควรได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ เพื่อการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมแก่สถานะของประเทศไทย ซึ่งเป็นเมืองพุทธ. เพื่อพุทธศาสนาดังอยู่ในประเทศที่มีศาสนิกอันเหมาะสม คือสามารถเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน แท้จริงสมความหมายของคำว่าพุทธะ. ไม่เป็นวัตถุนิยม ไม่เป็นจิตนิยม หากเป็นธรรมนิยม คือมีความถูกต้องทั้งทางวัตถุและทางจิต อย่างครบถ้วน. จึงขอเสนอการวิจารณ์ ดังข้อความตามที่กล่าวมา.

โมกขพลาราม

๒๕ มี.ค. ๓๑